

Vlaams
Parlement

ingediend op **313** (2019-2020) – Nr. 1
13 mei 2020 (2019-2020)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid
uitgebracht door Emmily Talpe en Carmen Ryheul

over de aanpak van de coronacrisis
in het beleidsveld Plattelandsbeleid

Samenstelling van de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid:

Voorzitter: Bart Dochy.

Vaste leden:

Arnout Coel, Cathy Coudyser, Karolien Grosemans, Sofie Joosen, Joris Nachtergaele;
Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin;
Bart Dochy, Joke Schauvliege;
Steven Coenegrachts, Tom Ongena;
Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen;
Ludwig Vandenhove.

Plaatsvervangers:

Allessia Claes, Maaïke De Vreese, Bert Maertens, Nadia Sminate, Tine van der Vloet;
Roosmarijn Beckers, Els Sterckx, Suzy Wouters;
Lode Ceyssens, Tinne Rombouts;
Emmily Talpe, Bart Tommelein;
Gustaaf Pelckmans, Jeremie Vaneeckhout;
Maxim Veys.

INHOUD

1. Uiteenzetting door Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme	4
1.1. Belang van voldoende landbouwgrond, groene recreatieterreinen en een aangepast toeristisch beleid op het platteland	4
1.2. Integratie van de korte keten in het plattelandsbeleid	5
1.3. Bijkomende initiatieven in het Plattelandsbeleid	6
1.4. Waterbeheer in samenwerking met de minister bevoegd voor landbouw en met lokale besturen	6
2. Bijkomende vragen van de commissieleden en antwoorden van minister Zuhail Demir	8
Gebruikte afkortingen	10

De Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid hield op 29 april 2020 een tweede gedachtewisseling over de impact van de coronacrisis op het beleidsveld Plattelandsbeleid, met Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme. De eerste gedachtewisseling over hetzelfde onderwerp vond plaats op 8 april 2020 (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 288/1).

De commissieleden bezorgden vooraf hun vragen en bezorgdheden aan de minister. De gedachtewisseling start met een uiteenzetting van de minister, waarbij een antwoord wordt geformuleerd op de voorgelegde vragen.

1. Uiteenzetting door Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

1.1. Belang van voldoende landbouwgrond, groene recreatieterreinen en een aangepast toeristisch beleid op het platteland

Minister *Zuhal Demir* verwijst naar de vraag van Emmily Talpe over voldoende landbouwgrond, groene recreatieterreinen en een aangepast toeristisch beleid op het platteland, en de gevolgen hierop van de coronacrisis.

De coronamaatregelen van de voorbije weken hebben voor de minister duidelijk gemaakt dat mensen behoefte hebben aan de open en groene ruimtes in hun eigen omgeving om zich te ontspannen en te sporten. Zo ontdekken ze soms voor het eerst de troeven van de eigen omgeving of streek. De appreciatie voor de eigen omgeving, en de open ruimte daarin, neemt daardoor toe. Hiervan getuigen de vele socialemediaberichten over nieuw ontdekte parels in de eigen omgeving.

Voor landbouw toont de coronacrisis het belang aan van een eigen voedselbevoorrading. De minister stelt samen met de landbouworganisaties vast dat onze landbouw gevoelig is aan wijzigingen in export en afzetmarkten.

De minister zet samen met de Vlaamse Regering volop in op onder andere extra bos en nabije natuur voor elke burger. Dit kan op veel manieren, zonder afbreuk te doen aan de voedselzekerheid of -productie. In situaties waar dit risico wel bestaat, wordt voortdurend en in overleg gezocht naar de juiste evenwichten.

Zoals aangegeven in de beleidsnota Omgeving (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20 nr. 135/1) wil de minister deze uitdagingen in het plattelandsbeleid integreren via het vrijwaren en versterken van de open ruimte, vanuit al zijn functies, inclusief water, natuur, landbouw en recreatie. In het plattelandsbeleid legt zij daartoe een klemtoon op landschapskwaliteit en -zorg, als één van de drie speerpunten.

De impact op het toerisme op het platteland tijdens de komende zomermaanden zal sterk bepaald worden door de veiligheidsmaatregelen die op dat moment nog gelden, en kan nu nog niet exact voorspeld worden. Er zijn immers tal van parameters die nog moeten ingevuld worden. Zullen de toeristische verblijfplaatsen bijvoorbeeld in een normale of aangepaste werking moeten voorzien? Zijn op dat moment onze grenzen en die van onze buurlanden nog niet geopend, dan zal dit uiteraard een grote impact hebben op de binnenlandse toeristische en recreatieve activiteiten. En zijn in de zomer nog alle musea en pretparken gesloten, dan zullen velen zoeken naar mogelijkheden om hun vakantieperiode in de open ruimte en op het platteland te kunnen doorbrengen.

Vanuit de bevoegdheid Toerisme maakt de minister volop werk van een draaiboek en een herstelplan voor het toerisme voor de komende maanden.

De minister verwijst ook naar de vraag van Emmily Talpe of binnen het plattelandsbeleid incentives zullen ontwikkeld worden die plattelandsgemeenten

aanmoedigen om snel in te spelen op het uitbouwen van hun toeristische troeven en infrastructuur, gericht op zachte recreatie. Er bestaan momenteel al heel wat mogelijkheden voor ondernemers en lokale besturen voor de uitbouw van toeristische infrastructuur, zowel op het platteland als daarbuiten. Projecten die inzetten op bijvoorbeeld toeristisch-recreatieve ontsluiting, op gebiedsinrichting, op lokale faciliteiten, kunnen binnen de bestaande projectoproepen van het plattelandsbeleid ondersteuning krijgen. Deze mogelijkheden blijven bestaan en kunnen verder ingezet worden.

De toeristische infrastructuur mag echter niet ondoordacht worden opgebouwd. Dit moet uitgaan van langetermijndoelstellingen, een visie op het gebied dat men wil inrichten en een evenwichtige financiële planning. Binnen de scope van het Vlaams en Europees gefinancierde plattelandsbeleid heeft de minister geen plannen om te voorzien in bijkomende financiering of ondersteuning.

Emmily Talpe verwees ook naar het stimuleren van streekproducten en de erkenning ervan in een geïntegreerd plattelandsbeleid, met het oog op een hogere toegevoegde waarde in het kader van landbouwactiviteiten en toerisme. De minister stelt dat streekproducten, lokale voedselproductie en korte keten thema's zijn die nu al sterk aan bod komen in de projectoproepen voor plattelandsinvesteringen, zowel bij LEADER als bij Omgevingskwaliteit en PlattelandPlus. Plattelandsondernemers die hierop willen inzetten, kunnen een projectaanvraag indienen tijdens de lopende en toekomstige projectoproepen.

De minister is verheugd dat zoveel Vlamingen de goede producten van bij ons leren kennen en waarderen. Zij hoopt dat dit een blijver is nadat de crisis voorbij is. De erkenning van specifieke streekproducten is echter de bevoegdheid van de Vlaamse minister voor Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw.

1.2. Integratie van de korte keten in het plattelandsbeleid

Minister Zuhail Demir gaat in op de vragen van Emmily Talpe over de verdere uitbouw van de korte keten en lokale voedselstrategieën in overleg met de lokale partners, en de link tussen het plattelandsbeleid en stadslandbouw.

De minister bevestigt dat de korte keten, met onder andere directe hoeveeverkoop van landbouwproducten, door de coronacrisis een stevige impuls heeft gekregen. Veel mensen hebben hun eigen omgeving en streek beter leren kennen en er lopen campagnes om lokale boeren te steunen. Dit biedt vanzelfsprekend kansen voor de toekomst, en de minister is ervan overtuigd dat minister Hilde Crevits dit vanuit haar bevoegdheden Landbouw en Economie volop zal ondersteunen en meenemen bij de ontwikkeling van het Vlaams voedselbeleid. Het Steunpunt Korte Keten van het Departement Landbouw en Visserij is immers bevoegd voor de uitbouw en bestendiging van de korte keten in Vlaanderen. Het is dus vooral minister Crevits die hiervoor over beleidshefbomen beschikt.

Vanuit het plattelandsbeleid ondersteunt minister Zuhail Demir het Netwerk Lokale Voedselstrategie van VVSG en het programma Voedsel+Land+Schap binnen het Open Ruimte Platform. In beide initiatieven is er specifiek aandacht voor het potentieel van korte keten. Daarnaast heeft een aantal lokale actoren ondersteuning verkregen voor hun korte keten via de plattelandsmaatregelen van PDPO III.

Op federaal vlak heeft minister Muylle eind 2019 voor 550.000 euro steun verleend aan het Steunpunt Korte Keten om zijn werking te ondersteunen.

Het aanspreekpunt Lokale Voedselstrategie van VVSG ondersteunt de lokale besturen voor de ontwikkeling en uitbouw van hun lokale strategieën. Hiervoor

ontvangt VVSG een subsidie uit de middelen voor plattelandsbeleid. Meerdere goede voorbeelden werden toegelicht op de VVSG-Voedseldag van 11 februari 2020.

Voor een uitgebreide beschrijving van de stand van zaken van de uitbouw van lokale voedselstrategieën verwijst de minister naar haar antwoord over dit onderwerp tijdens deze commissie van 8 april 2020 (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 288/1).

Zowel het Netwerk Lokale Voedselstrategie van VVSG als het programma Voedsel+Land+Schap binnen het Open Ruimte Platform, besteden uitdrukkelijk aandacht aan de relaties tussen stad en platteland.

1.3. Bijkomende initiatieven in het Plattelandsbeleid

Minister Zuhal Demir gaat in op de vraag van Emmily Talpe over bijkomende initiatieven in het Plattelandsbeleid, waar de minister naar verwees tijdens de gedachtewisseling van 8 april over de impact van de coronacrisis op de beleidsvelden Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 288/1).

De minister heeft alle provinciale plattelandskolletten en Plaatselijke Groepen LEADER gevraagd om in de komende projectoproepen bijzondere aandacht te besteden aan projecten die inspelen op de noden ten gevolge van de coronacrisis. De minister stipte in de gedachtewisseling echter ook aan dat het huidige plattelandsprogramma in 2020 afloopt en de meeste middelen reeds aangewend werden. Enkel de resterende middelen kunnen aan de recente noden in de betrokken regio's besteed worden.

Daarnaast heeft de administratie een bevraging bij lopende plattelandspjecten laten uitvoeren. Hieruit blijkt dat de meeste projecten hun werking kunnen voortzetten zonder veel hinder. Een 35-tal projecten meldt dat sommige van hun activiteiten wegens de coronacrisis uitgesteld of geannuleerd zijn. Zeker projecten die inzetten op sociale cohesie of ondersteuning van kwetsbare groepen, ondervinden wijzigingen in hun projectwerking. Zo worden projecten in de geestelijke gezondheidszorg overbevraagd, wat ingepast kan worden in de projectwerking. Sociale-cohesieprojecten proberen om te schakelen naar virtuele ontmoetingen en sociale media.

Ten slotte voorziet de minister een bevraging van de noden ten gevolge van corona op het platteland. Deze bevraging richt zich tot de leden van de provinciale managementcomités en de Plaatselijke Groepen LEADER. In deze beide structuren zijn de belangrijkste belanghebbenden voor het Vlaamse plattelandbeleid vertegenwoordigd. Op basis van de resultaten van deze bevraging zal de minister nagaan of er extra middelen gezocht moeten worden en/of die op de Vlaamse begroting beschikbaar zijn.

Heel wat plattelandspjecten spelen in op sociale cohesie en de ondersteuning van kwetsbare groepen. De minister heeft de opdracht gegeven dat nieuwe projectoproepen zich maximaal richten op het versterken van de sociale cohesie op het platteland. Anderzijds is zij ervan overtuigd dat de meeste sociale contacten met familie en vrienden vanzelf weer tot stand zullen komen ook al is het op een veilige afstand, wanneer iedereen weer uit zijn 'kot' mag komen.

1.4. Waterbeheer in samenwerking met de minister bevoegd voor landbouw en met lokale besturen

Minister Zuhal Demir gaat in op de vragen van Emmily Talpe over initiatieven en samenwerkingsverbanden om waterschaarste te voorkomen. De minister stelt dat

zij vanuit haar bevoegdheid Omgeving hard werkt om in Vlaanderen een klimaatbestendig, integraal waterbeleid te voeren. Op 28 april werd in de commissie Leefmilieu nog een gedachtewisseling gehouden over haar waterbeleidsnota, waarin onder meer de problematiek van waterschaarste uitvoerig aan bod kwam (*Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 305/1). Een van de doelstellingen is om de verharding met twintig procent te verminderen, waarbij zowel de overheid als particulieren onthardingprojecten moeten opzetten. Vorig jaar werden ongeveer zestig projecten voor ontharding goedgekeurd, ter waarde van 12 miljoen euro.

Voor de vraag over het aanleggen van reservebekkens verwijst de minister naar haar antwoord op schriftelijke vraag nr. 328 van 3 februari 2020 van Maxim Veys over omgevingsaanvragen van bufferbekkens. Er bestaat echter nog geen gebiedsdekkende inventaris van multifunctionele bufferbekkens en andere alternatieve waterbronnen zoals plassen en RWZI-effluent, die kunnen ingezet worden bij waterschaarste door droogte.

Om bij een droogteperiode het nodige overleg tussen waterbeheerders en andere overheden en de afstemming tussen maatregelen beter te garanderen, stelde toenmalig minister Joke Schauvliege in juni 2017 de CIW aan als droogtecoördinator. De commissie volgt de droogtetoestand permanent op. De actuele droogtetoestand wordt gecommuniceerd via www.opdehoogtevandroogte.be. Bij het Departement Landbouw en Visserij werd in 2017 een watercoördinator voor de landbouw aangesteld, en op de website van het departement staat een webpagina met preventieve droogtemaatregelen die landbouwers kunnen nemen.

In april 2019 hechtte de Vlaamse Regering haar goedkeuring aan een [Actieplan droogte en wateroverlast 2019-2021](#). 65 acties zijn gelinkt aan waterschaarste en droogte, en diverse acties zouden deze zomer al effect moeten kunnen opleveren. Voorbeelden hiervan zijn de verbetering van de crisiscoördinatie en crisiscommunicatie, een kader voor hergebruik van effluënten, richtlijnen inzake het tijdelijk gebruik van bemalingswater, en het uitwerken van drempels voor het instellen van captatieverboden.

Om uit eigen ervaringen te leren, heeft de CIW na de vorige droge zomers telkens een evaluatierapport opgemaakt. Hiervan werd gebruikgemaakt bij het opstellen van het actieplan waterschaarste en droogte, en bij het opstellen en actualiseren van het draaiboek Coördinatie droogte en waterschaarste. Uiteraard zullen de goede voorbeelden ook verder worden gebruikt om maatregelen uit te werken en bij te sturen.

De minister wil ook investeren in bijkomende maatregelen die nu al kunnen genomen worden en die op korte termijn effect kunnen hebben. Zo wil zij in probleemgebieden stuwen plaatsen in kleine waterlopen en afwateringsgrachten. Dit kan samen gebeuren met waterbeheerders, landbouworganisaties en natuurverenigingen. Zo kan het water langer vastgehouden worden en beter infiltreren. Hierdoor blijft het water ook langer beschikbaar voor landbouwers en de natuur.

Bij het aanpakken van droogte en waterschaarste op Vlaams niveau werd de VVSG steeds betrokken als intermediair orgaan naar de steden en gemeenten. VVSG heeft ook een belangrijke rol in de communicatie naar steden en gemeenten, en de sensibilisering ervan. Lokaal lopen er ook verschillende initiatieven rond gebiedsgerichte samenwerking inzake integraal waterbeheer, waarin de aanpak van droogte en waterschaarste meegenomen wordt. Hierin zijn de gemeenten uiteraard betrokken.

De minister gaat ervan uit dat alle gemeenten intussen het belang wel inzien van het thema waterschaarste, en zullen overgaan tot het opstellen van hemelwaterplannen. Uit cijfers van de VMM bleek dat eind 2018 nog maar 12 gemeenten

beschikken over een basisplan hemelwater, 58 gemeenten een plan in opmaak hadden en 126 gemeenten de opmaak voorzagen. Als alle gemeenten investeren in een goed hemelwaterplan en in slimme maatregelen om hemelwater beter vast te houden, kan het grondwaterpeil zich overal in Vlaanderen herstellen.

2. Bijkomende vragen van de commissieleden en antwoorden van minister Zuhal Demir

Emmily Talpe is ervan overtuigd dat het platteland de volgende zomer een grote rol zal spelen in het toerisme, omdat buitenlandse reizen vermoedelijk zeer beperkt zullen zijn. Het is in het belang van zowel het toerisme in Vlaanderen als voor het platteland zelf om zich hierop voor te bereiden.

Het is altijd een moeilijk evenwicht geweest tussen het behouden van open ruimte en het tegemoetkomen aan vragen vanuit de landbouw. De korte keten is sterk in opmars en kan de bevolking meer respect doen krijgen voor voedselzekerheid en kwaliteitsvolle producten die door de landbouw worden geleverd. Het is de taak van de overheid om bestaande drempels weg te werken en de korte keten zo goed als mogelijk te ondersteunen.

De coronacrisis zorgt op het platteland meer dan in de steden voor vereenzaming. Virtuele contacten kunnen deze nood niet lenigen, en er moet vanuit de overheid ingezet worden op reële contactmomenten die met de nodige veiligheidsvoorschriften kunnen gerealiseerd worden om vereenzaming te voorkomen. De overheid moet ook de psychologische problemen op het platteland onderkennen die het gevolg zijn van vereenzaming, en ook in de middelen voorzien om hieraan tegemoet te komen.

De waterbeleidsnota en het droogteplan zijn meer dan welkom om de drinkwaterreserves en de aanwending van water voor de landbouw veilig te stellen. Het is goed om te horen dat de lokale besturen hierbij zullen betrokken worden.

Jeremie Vaneckhout is blij met de aandacht van de minister en Emmily Talpe voor het probleem van eenzaamheid op het platteland, want de lockdown heeft er ernstige gevolgen. Hij vindt het ook goed dat het belang van lokale productie en de korte keten worden erkend, maar er blijft onduidelijkheid over de mate waarin lokaalmarkten opnieuw georganiseerd kunnen worden. Een aantal dorpen zijn echt wel afhankelijk van het aanbod van lokaalmarkten met producten uit de eigen omgeving, en men maakt zich sterk dat de regels inzake social distancing er best wel kunnen nageleefd worden. Hopelijk steunt de minister de vraag voor een snelle toelating om deze markten te organiseren.

De Lijn zal de belbus niet opstarten op het moment dat de rest van het openbaar vervoer wel wordt opgestart. Dat is een spijtige keuze, want als bedrijven, winkels en scholen opnieuw opengaan, zijn er op het platteland ongetwijfeld mensen die van de belbus afhankelijk zijn om op hun bestemming te raken. Jeremie Vaneckhout vraagt aan de minister om dit probleem samen met minister Lydia Peeters nader te onderzoeken.

Leo Pieters sluit zich aan bij de bezorgdheid over de mobiliteit op het platteland. Hij vraagt ook of er compenserende maatregelen voorzien zijn voor wie een vast abonnement heeft op bus of trein, en dit abonnement reeds lange tijd niet meer kan gebruiken wegens de strikte veiligheidsmaatregelen van de overheid.

Tinne Rombouts ondersteunt de plannen voor een beter waterbeheer, in het belang van de bevolking in het algemeen, en specifiek voor de landbouw. De korte keten en de kwaliteit van eigen streekproducten worden terecht herontdekt, en mits

ondersteuning door het beleid zal de interesse hiervoor wellicht definitief verworven zijn.

De vernieuwde belangstelling voor plattelandsbeleving is uiteraard toe te juichen. Wandelaars en fietsers kunnen volop genieten van de natuur, maar plattelandshotels en hoeveverblijven zijn nog steeds gesloten door de coronacrisis. Hoevetoe-risme bevindt zich op het snijvlak van toerisme, landbouw en plattelandsbeleid en wordt vaak onder de vorm van een vzw en als nevenactiviteit georganiseerd. Omdat er vaak geen extra personeel tewerkgesteld wordt, komt het niet in aanmerking voor compenserende maatregelen of een hinderpremie. Is de minister bereid om een initiatief te ontwikkelen om voor deze sector ondersteunende maatregelen uit te werken en zo de plattelandsbeleving veilig te stellen voor de toekomst?

Minister *Zuhal Demir* begrijpt het moeilijke evenwicht tussen natuur en menselijke activiteiten, maar bij conflicten moeten alle actoren zoeken naar een gedragen oplossing.

De minister is het eens met de vraag om lokale markten snel te betrekken bij de exitstrategie. Dat geldt eveneens voor de toeristische activiteiten die de plattelandsbeleving mee moeten ondersteunen, en die zonder een snelle hervatting van de activiteiten een onzekere toekomst tegemoet gaan.

De belbus valt onder de bevoegdheid van minister Lydia Peeters, maar uiteraard is het effect nefast voor de mobiliteit op het platteland. Dat geldt eveneens voor de opmerking over abonnementen van De Lijn die gedurende een hele periode niet konden aangewend worden. De minister zal beide problemen signaleren bij de bevoegde minister.

Bart DOCHY,
voorzitter

Emmily TALPE
Carmen RYHEUL,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

CIW	Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid
COVID	corona virus diseas
LEADER	Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale
PDPO	Programmeringsdocument voor Plattelandsontwikkeling
RWZI	rioolwaterzuiveringsinstallatie
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
vzw	vereniging zonder winstoogmerk